

IX. Garm.

Ved Indgangen til Helheim er Hunden Garm eller Gram bunden ved Gnupahulen. Den prives derhos i d. æ. Edda, Grimnismål, 44, som den bedste Hund. Dette Navn formener jeg at gjenfinde i det indiske Sarama, som af Wilson oversættes: a bitch, en Tispe, og hvorom en indisk Scholiast, der citeres af Rosen i hans Anmærkninger til Rig-Veda p. XX, yttre følgende: "Man fortæller, at nogle Køer bleve af Panerne stjaalne fra Gudernes Himmel o. s. v. Sarama, Gudernes Tispehund, blev af Indra (en Gud) sendt fer at opspore de stjaalne Køer." At den samme Sarama ogsaa maa have haft noget at bestille i Underverdenen, synes at kunne sluttet deraf, at et af de i Bhagavato Purana II, p. 505 (ed. Burnouf) opregnede et og tyve Helveder (Maraka'er) kaldes Saramejadana. Hvad Bogstavovergangen S til G angaaer, da veed jeg vel ikke at paavise andre Exempler paa en saadan directe; men S i Sanskrit gaaer i andre Sprøg ofte over til H, der igjen hyppig ombyttes med G.

X. Mjølner.

Foruden den sædvanlige Form for det sanskritiske Visarga, nemlig: (= h), forekommer en anden, som et opretstaaende Kors, hvilken indiske Grammatikere kalde de vågraformede; men Vågra er Benaelsen paa Tordenguden, Indra's Vaaben; og da nu den nordiske Tordengud, Thor's Vaaben, Mjølner, ogsaa skildres som korsformig, modes Mytherne her atter. ¹⁾

XI. Gesteoffer.

Ifølge Grihja, en Deel af Sama-Veda, citeret i Vishnu-Purana — ed. Wilson — p. 275, var Asvamedha eller Dffringen af en Hest et af Indernes fem aarlige store Dffere. Herom giver et Skrift, betitlet Vrihan aranjaka, en allegorisk mystisk Fortæling, der findes gjentagen i mange andre Skrifter, saalydende: ²⁾

¹⁾ Smlgn. Dr. Hofer's Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache, II B. S. 176—77.

²⁾ Nouveau Journal Asiatique, T. XII, p. 68—70. Med smaa Forandringer læses det i A Code og Gentoo Law (by Halhed) London 1777. 8vo. p. XVIII—XX, i Fran's Vjasa, 1ste Hefte, og La Theogonie des Brahmanes, par M. Dubois.

"Asvamedha er ikke den imponante Ceremonie, som naaer menneskelige Dine; det er ikke blot Hesten, man offerer. Denne Offering af Hesten er Billedet af en dyb Betragtning.

Det er nødvendigt, at den, som bringer Offeret, vel forstaaer at han selv er denne Hestes Billede.

Alle fornuftige Væsener virke i den Hensigt at høste Frugt af deres Gjerninger; den Frugt, som følger af Asvamedha, har den Folge, at den før Mennesket letter Indhøstningen af hans øvrige Gjerningers Frugt. Det er den Veie, som fører lige mod det Maal, til hvilket hans øvrige Foretagenders Veie føre.

Hestens Hoved er den rene Morgen; dens Nie er Solen; Binden er dens Nandedrag; dens Mund udbreder, naar den aabner sig, Varme overalt; dens Legeme er det hele Aar; dens Ryg Himmelen; dens Bug Dunst kredsen; dens Hove Jorden; dens Side Rummet; dens Ribbeen Himmelegnene; de andre Lemmer ere Aarstidene; Ledene betegne Maanederne og Halvmaanederne; dens fire Fodder ere Dogn; det første Skaberens Dogn, det andet Gudernes Dogn, det tredie de Afdødes Sjæles Dogn, det fjerde Menneskenes Dogn. Andre Been bestaae af de fire og tyve Stjernebilleder, som Maanen gennemløber i sit Aar.

Dg dens Kjød er Skyen; dens Næring er Sanden; dens Aarer ere Havene; dens Milt og dens Lever Bjergene; Haarene paa dens Legeme Planterne; dens Manke Træerne; Fordelen af dens Legeme forestiller Dagens første Halvdeel, Bagdelen den anden; den aabner Munden, det er Lyn; den skummer, det er Torden; dens Urin er Regnet; dens Brinsken Ordet; det Guldkar, man holder i Beredskab, forend man offerer den, forestiller Dagens Lys; det Sted, hvor dette Kar er henstillet, er det østlige Ocean; det Solkar, man holder beredt, efter at have offeret Hesten, forestiller Nattens Lys; det Sted, hvor dette Kar er henstillet, det er det vestlige Ocean. Disse to Kar ere altid stillede foran og bag Hesten.

Dg Hesten Gaja fører, ved sine livlige Bevægelser, til Deva'ernes (o: Gudernes) Bolig; Hesten Vadshin, mindre hæftig, fører til Gandharva'ernes (de himmelske Musikanter) Bolig; Hesten Arvan, endnu lidt langsommere, fører til Daitja'ernes (o: Englenes) Bolig; og Asva¹⁾ fører til Menneskenes Bolig. Den samme Hest fører paa disse fire Veie; thi den er deelt i fire Arter.

¹⁾ De fire Navne her ere egentligen Appellativer; det sidste, Asva, er den sædvanlige Benævnelse af Hesten i Sanskrit; de tre foregaaende betegne hurtige Heste.

Stedet, hvor den opholder sig, er det store Hav (Maha Samudra), den umaalelige Æther (Maha Akascha), den høieste Land (Param=Atma); den er udgangen fra denne Land, den har været forbunden med denne Land. Og Døfringens Hensigt bestaaer i, at Den, som offerer den, forestiller sig at være i Hestens Sted, og at han veed sig opløst i dette den høieste Lands Hav."

Af denne dunkle Forklaring sees saameget, at Inderne betragtede Hesteofferet som et Symbol paa Menneskets fuldkomne Hengivenhed i Guds Villie, paa Nedebenhed til Døffrelse af Alt, hvad der kunde binde ham til Livet, ja af Livet selv.

Hvilke Begreber vore Forfædre forbandt med Hesteofferet, gives der vel neppe nogen Anledning til at erfare; men, at det, som hos Inderne, horte med blandt de religiøse Ceremonier, og udgjorde en af de store Feste, er bekjendt. Smlgn. hos Snorre Hakon den Godes Saga, 18de og 19de Cap.

C. A. Holmboe.

Noget om Throndhjems Kongsgaarde og Erkebisperesidents,

meddeelt af Artillerie-Capt. Dahl.

Det er af Snorre (see Nalls Doversættelse 1ste Deel Side 158) bekjendt, at Olaf Trygvesson, da han 997 anlagde Nidaros, byggede en Kongsgaard overst i Byen ved Skibskrogen, o: ved den dengang for Skibe tilgængelige, senere opørede Boining af Elven, som endnu viser sig ved de fra Domkirkegaarden og den nu saakaldte Kongsgaard mod Syd og Vest nedgaaende Bakker, (paa Grundtegningen antydet ved Skraveringer), nedensfor hvilke nu er Frue Sogns nye Kirkegaard, hvor hver opkastet Grav viser, at dens Bund bestaaer af Strandsand,

blandet med Muslingeskaller, hvilket antyder, at den en Gang har været Fjord- eller Elvefeng. Det er derfor meget rimeligt, at hiin første Kongsgaard har ligget paa den daværende Elvebred, og at de paa Grundtegningen ved punkterede Linier antydede Mure, som i den seneste Tid ere opdagede og forfulgte indtil det ved a' antydede Plankeværk, som indbegner Kongsgaarden paa den Kant, have været dens Fundament. Kongsgaarden selv har rimeligviis været af Træ og er ligesom Byen selv bleven brændt, da Svend Jarl hærjede Stedet 1015. Maaskee har den endog før den Tid været forfalden, da Erik Jarl, som efter Olaf Trygvessens Fald var den egentlige Herre i Throndelagen, residerede paa sin Fædrensgaard Glade. I al Fald maa der ikke have været nogen stikkelig Kongsgaard i Thronhjem, da Olaf Haraldsen (den Hellige) kom paa Thronen 1016; thi da han i Slaget ved Nesja havde overvundet Svend Jarl, byggede han efter Snorre en Kongsgaard formodentlig paa samme Sted som den ferrige. Denne Kongsgaard havde, foruden en stor Hirdstue og en anden stor Stue til Hirdstævne, store Udbygninger til Sovekanter for Hirdmændene (Nalls Snorre 1ste Deel Side 210 og 11). Dette antyder en Udstrækning, der harmonerer saare vel med de gjenfundne Grundmure. Denne Kongsgaard synes imidlertid ogsaa snart at have forgaact eller være bleven utilstrækkelig. Thi efter Snorre (Nalls 2den Deel Side 47) lod allerede Magnus den Gode reise en Kongsgaard i Thronhjem, og begyndte paa Opførelsen af en "Steenhal," som ei blev færdig før han døde, men som Eftermanden Harald Haardraade fuldførte, og indviede til en Gregorius-Kirke (samme Steds Side 48). Desuden lod Harald ifølge Snorre (samme Steds) "ogsaa opføre Kongsgaarden ovenfor (i: søndenfor nærmere Elven end) Marie-Kirke. Denne Kirke, hvis sydlige Deel nu er Domkirkens søndre Floi, (see Schwachs Domkirkens Beskrivelse Side 24 og 26) havde Harald nemlig selv bygget. Ved denne Kongsgaards Opførelse maa uden tvivl forståes enten at Harald lod fuldføre den af Magnus begyndte Kongsgaard, eller at han istedetfor denne, der synes at have været af Træ, da den nævnes særskilt fra Steenhallen, har opført en Kongsgaard af Steen, forskjellig fra den til Gregoriuskirke indviede Steenhal, men ligesom denne beliggende søndenfor Marie-Kirken.

I denne Kongsgaard er det formodentlig at Magnus Barfod tog Herberge samme Vinter, da den af Thronerne kaarede Medkonge, Hakon, Magnus's

Godskendebarn, der døde 1094, tog Herberge i den ovenfor Clemens-Kirken beliggende Skulegaard, som før havde været Kongsgaard (Nalls Snorre 2den Deel Side 90). Den da, som forhenværende, omtalte Kongsgaard har rimeligviis været den af Olaf Haraldson paa Tomten af Olaf Trygvessons opførte Kongsgaard. Naar denne antages at have staaet paa de før omtalte, gjensundne Mure, bliver den ovenfor o: sondenfor Clemens-Kirken.

Alt dette er imidlertid kun sandsynlige Formodninger; nogen bestemt Visshed om, hvor Oldtidens Kongsgaard har staaet, findes ikke.

Med Benævnelsen Kongsgaarden forstaaer man nu de Bygninger, deels af Steen, deels af Træ, som Grundtegningen viser. Bygningerne mod Ost og Syd ere af Træ og nye; Bygningen mod Vest er af Steen, og ældre. Disse tre Bygninger benyttes af Artilleriet til Opbevaring af Kanoner, Lavetter og alskens Krigsmaterial m. m. Underdelen af Steenbygningen mod Vest er af massive Stene og rimeligviis meget gammel, hvorom der i det følgende skal blive talt.

Den ældste og mærkeligste Deel af den nu saakaldede Kongsgaard er den nordlige Bygning, hvis Facade mod Syd i Perspekt efter et Billed i camera obscura, her sees

Denne Bygning er af massiv Grundmuur. Udentvivl har den oprindeligviis bestaaet af to særskilte Bygninger, paa Grundfladerne a b c d og e f g h. (See Grundtegningen her).

Den østre af disse har formodentlig været den af Harald Haardraade opførte Kongsgaard. Dens Underetage bestaaer, som Grundtegningen viser, af to Afdelinger, forenede ved en Mellemdør. Begge disse Værelser ere lige store og 28 Fod 3 Tommer i \square . I Midten af hvert Værelse staaer en rund Vegsteenssoile, hvis Skæft fra Soffelen til Capitalet er 7 Fod høit, og 5 Fod i Omkreds. I Høide fra Steengulvet, omtrent som op til en voksen Mands Hals, er i disse Seiler indsat Jernvinge, der synes at hentyde paa en Fængselsindretning. Capitalet boier sig sphaeroidisk ud til 4 Eder; derfra udspringer i en bred Spidsbueform de massive Svælvinger, der danne regelmæssige Buer, hvis største Høide fra Gulvet er 14 Fod. Disse Værelser have oprindeligiis kun havt en Indgang mod Syd, nu tilmuret, men synlig. Nu har hvert Værelse sin Indgang med Jernдор mod Syd (Grundtegning og Prospect i). Hvert af Værelserne har mod Nord to rundbuede Vinduer, der staae 7 Fod fra hinanden, og ere indtil 3 Fod 6 Tommer høie, udtil kun 1 Fod høie med forholdsmæssig mindre Bredde. I det syd-

vestre Hjørne er en Bindeltrappe, hvis nedre, udvendige Abning er lukket ved den nye Stræbemuur (Grundtegning og Prospect k), men hvis indvendige Abning er tilsynne i Dveretagen. Denne Trappe viser, at denne Bygning ogsaa oprindeligvis maa have haft en Dveretage, som formodentlig har været Harald Haardraades Gildesal. Denne har — saavidt man nu kan spore — ingen Binduer haft mod Syd, men mod Nord 4 store rundbuede Binduer, og mod Ost 3 endnu større spidsbuede, af hvilke det midterste var det største. Denne Bygning er 69 Fod 5 Tommer lang, 29 Fod 4 Tommer bred. Dens Høide til Tagrenden er nu 34 Fod 5 Tommer, men synes forhen at have været 27 Fod 6 Tommer, uberegnet Tagroftet, som paa en saa bred Bygning maa have været temmelig høit. I denne Gildesal vil Sagnet, at Ginar Thambeskjelver, som efter Snorre (Nall 2den Deel Side 49.) blev myrdet i Stevnestuen i Kongsgaarden ved Mid-Elven skal være dræbt; men som er hverken mere eller mindre end en complet Ekroner, efter som Historien beretter: "at denne Stevnestue var den Gang i Kongsgaarden ved Aaen Mid, der hvor Hallen nu er" (Oldnordiske Sagaer, Harald Haardraades Saga, Side 229.) Denne her nævnte Hal var af Træ, og opført af Hakon Hakonson paa Tomten, hvor den nævnte Stevnestue havde staact. Ligesaa fortælles et andet Sagn, at den for Trolddom 1670 domte og brændte Bisbeth Nypen skal have siddet fængslet i et lidet mørkt Gul, hvortil der ved l i Grundtegningen er en meget lav Indgang. Da Kongsgaarden den Gang havde et Taarn, saa bliver det mere sandsynligt at Fængslet har været oppe i Taarnet, saa meget mere som netop dette mørke Gul fører til Udgangen af samme.

Den vestre Bygning, paa Grundsladen a b c d, har en udvendig Bredde af 29 Fod 6 Tommer, en udvendig Længde af 65 Fod. Den indvendige Bredde er 21 Fod og enhver af Væggene saaledes 4 Fod 3 Tommer tykke i Underetagen, der er Krydshvælvet saaledes som de punkterede Linier paa Grundtegningen vise. Disse Hvælvinger, hvis største Høide er 22 Fod fra Steengulvet, bæres af dobbelte Begsteensbuer, der staae $2\frac{1}{2}$ Fod fra hinanden, og som saavel oppe ved Taget, som omtrent 12 Fod fra Gulvet ere forbundne med Dværbaand af samme Steenart. Udentviol have disse Buer været understøttede af Begsteensseiler, hvoraf nu kun nogle Spor nede ved Gulvet ere tilbage.

Denne Bygning har haft 4 Binduer mod Nord, udvendig 6 Fod 6

Tommer høie, 2 Fod 6 Tommer brede, mod Syd de paa Prospectet ved m anty- dede Vinduer af samme Dimensioner. Samtlige disse Vinduer ere tilmurede.

Bygningen har efter de anførte Omstændigheder af Omfang og Bygningsmaade identivisl været en Kirke og maa saaledes, ifølge Beliggenheden, være den af Harald Haardraade byggede eller indviiede Gregorius-Kirke. Den har haft sit Chor i den østre Ende, hvor den imidlertid synes at være afbrudt, og hvor intet Spor af Alteret findes. Sin Hovedindgang har den haft mod Vest, hvor den umodsigelig er afbrudt og forkortet, for at falde sammen med den foromtalte vestlige Sidebygning.

I en meget seer Tid er den her omhandlede Bygnings Underetage, den gamle Gregorius Kirke, bleven afdeelt saaledes som Grundtegningen viser, og har med Syd faaet de med Jerndøre forsynede Indgange (Prospect og Grundtegn. n). Begge disse Afdelinger have ligesom de lavere Svælvinger i den østre Bygning længe været benyttede til Krudtmagasiner, hvor ikke sjelden et Quantum af 1700 Centner Krudt, deels lost, deels i Patroner m. m., har henligget indtil Bedkommende i 1830 fandt Farligheden og Utilbørligheden af at have en saadan Krudtbeholdning i Byens umiddelbare Nærhed, istedetfor i et fjernere Krudttaarn, der findes bag Gladehammeren. Nu er Krudtet bortflyttet; men Stillaadserne, der bare Foustagerne m. m., staae endnu som Minde om Fortidens Misbrug. Saalænge den vestre Deel af Bygningen var Kirke, hvis Tag over de allerede temmelig høie Svælvinger maa have rejst sig temmelig høit, har den naturligvis ikke haft nogen Overetage. Først i den senere Tid har man over Gregoriuskirken Svælvinger bygget en Stage, og deri indrettet Vaaningsværelser. Formodentlig til samme Tid har man forhoiet den præsumtive Gildesal i den østre Bygning og forenet de saaledes i Høide egaliserede Bygninger under eet Tag. Naar denne Paabygning har fundet Sted, vides ikke; men det maa være temmelig længe siden. I Raadstuarhivet opbevares en Kobberplade, i hvis begge Sider er gravet et Prospect (det Halve deraf paa hver Side) af Byen, taget fra Baklandssiden 1674. Paa dette Prospect viser sig Kongsgaardens norde Længde, som een sammenhængende Bygning med et kuppeldækket Taarn, omtrent som det nuværende over Domkirken Chor, omtrent midt paa Bygningen, altsaa over den nærværende Indgangsport til den hele Kongsgaard. Naar dette Taarn er forsvundet, vides ei. Heraf sees kun, at den omhandlede Paabygning er skeet før 1674.